

Syvenevän automaation haasteet

Syksy on lähtenyt liikkeelle vauhdikkaasti IFLA-konferenssin, mutta myös erilaisten lyhyen- ja pitkántähtäimen suunnittelukokouksien myötävaikutuksella. Suurten ja pienten palapelin osien yhteensovittaminen ja tulevaisuuden suunnitelmien tekeminen on innostavaa työtä, vaikka kaikki odotettavissa olevat asiat eivät saa aikaan pelkästään iloa.

Tämänvuotisen IFLA-konferenssin ohjelma oli monelta osin tiiviisti ajan tasalla tai ennakoimassa tulevaa ajatuksia herättävällä tavalla. Jarmo Saarti on koonnut konferenssin keskustelua tämän numeron artikkeliin. E-kirjojen ja e-aineistojen monipuolistuminen, tarve hakea uusia keinoja asiakkaiden houkuttelemiseen kirjastojen tiloihin ja digitointihankkeiden uudenlaiset kilpailuasetelmat olivat eräitä keskeisiä teemoja.

E-kirjat ja monipuolistuvat e-aineistot ovat tekemässä tietään entistä selvemmin myös yleisiin kirjastoihin. Konferenssissa kuultiin myös, että Japanissa kymmenen myydyimmän kirjan joukossa 6 kirjaa on e-kirjoja. Kulttuurinen muutos on ennakoitavissa, vaikka meillä tämä aalto ei vielä näkyisi.

IFLA:n luennoilta poimittuna alkoi mieleeni rakentua myös uudenlainen kuvio kirjastoalan tulevaisuuden koordinaateista, jotka merkitsevät syvenevän automaation aikaa. Kun sisällöt voidaan digitoida teknisesti yhä nopeammin digitointiroboteilla ja siihen alkaa olla kirjastojen ulkopuolisillakin tahoilla voimakkaita intressejä, painettujen julkaisujen asemaa ja kirjastojen roolia tullaan kysymään yhä useammin. Vuosia käyty keskustelu painetun kirjan merkityksestä tekee tuloaan uudelleen, mutta seuraavaksi konkreettisempänä ja uudenlaisessa kontekstissa.

Toinen kysymys, jota uudet teknologiat tulevat tulevina vuosina tullaan asettamaan, tulee vastaan varastoinnin ja logistiikan suunnalta. Kun varastojen hallintaa ja kirjojen käsittelyn ja lainauksen prosessia voidaan yhä suuremmalta osin hallita automatisoituna, mihin tarvitaan vuosikymmenen päästä lainaukseen liittyvää kirjastotyötä? Optimistisemmin voisi kysyä, mihin sijoitetaan se kirjastotyö, jonka seuraava automaation aste tulee vapauttamaan? Vastauksia tietysti voi olla koko joukko – koulutukseen, neuvontaan, sisältötuotantoon, metadataan ja uusiin palveluihin. Yhä tärkeämpää on kuitenkin se, että vastauksia löytyy.

IFLA:n eräessä paneelikeskustelussa heitettiin ilmaan myös kuvitelma siitä, miten globaalilla suuntautumisella digitointiin voitaisiin muuttaa koko kirjastojen toimintaympäristö. Digitoidusta versiosta saataisiin kirjasta yleinen käyttökappale – siksi painetusta kirjasta ei tarvittaisikaan kuin yksi varastokappale. Eikä varastojakaan tarvittaisi välttämättä kuin

yksi. Tämä Orwellilainen visio ei juuri viehätä, mutta näin vain ajatus oli valmis kehään kansainvälisessä kirjastoalan konferenssissa.

Ajatukset täyden automaation kirjastosta saattavat olla kirjastoalan ammattilaisille fiktiota, mutta eivät välttämättä ole vieraita yritysmaailmalle. Monestakin syystä olen alkanut miettiä, että alkaa olla kiire ajatella, miltä haluamme kirjastojemme näyttävän esimerkiksi vuonna 2020? Muuten joku voi ajatella puolestamme ja kaikki niistä ideoista eivät välttämättä ole sellaisia, joita toivottaisimme tervetulleeksi.

IFLA:an liittyvät asiat ovat kuitenkin tuottaneet monta mukavaa yllätystä. Uutinen IFLA:n tulosta Suomeen vuonna 2012 oli tietysti syksyn suurin ilouutinen. Onnittelut vielä kerran kaikille niille suomalaisille taahoille ja kirjastoseuroille, jotka ovat asian edistämiseksi tehneet taustatyötä. Onnistuminen tässä tapauksessa oli kiistämättä historiallinen saavutus suomalaiselle kirjasto- ja tietopalvelualalle.

Päivikki Karhula